

Některé aspekty úpravy styku předběžným opatřením soudu (1.)

JUDr. Pavel Kotrady

Rodičovská odpovědnost upravená § 858 občanského zákoníku v sobě explicitně obsahuje také povinnosti a práva rodičů, která spočívají v udržování osobního styku s dítětem. To, v péči kterého rodiče se dítě nachází, ať již fakticky či právně, nemůže mít bez dalšího vliv na právo aktuálně nepečujícího rodiče udržovat osobní styk s dítětem. Mnohdy je vhodné, ne-li přímo nutné zatímně toto právo upravit i formou předběžného opatření stanovujícího styk nepečujícího rodiče s dítětem. Některé aspekty takového předběžného opatření přiblíží tento článek.

Zákonná úprava

Úprava tzv. pomalého předběžného opatření je obsažena v § 74 odst. 1 o. s. ř. Podle něj platí, že před zahájením řízení může předseda senátu nařídit předběžné opatření, **je-li třeba, aby zatímně byly upraveny poměry účastníků**, nebo je-li obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen. Podle § 75c odst. 1 o. s. ř. nepostupoval-li podle § 75a (odmítnutí návrhu pro zásadní nedostatky návrhu) nebo podle § 75b odst. 2 (odmítnutí návrhu pro nesložení jistoty), předseda senátu nařídí usnesením předběžné opatření, jestliže bude prokázáno, že je třeba, aby byly zatímně upraveny poměry účastníků, nebo že je tu obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen, a jestliže **budou alespoň osvědčeny skutečnosti, které jsou rozhodující pro uložení povinnosti předběžným opatřením**. O návrhu na předběžné opatření rozhodne předseda senátu bezodkladně. Není-li tu nebezpečí z prodlení, může předseda senátu o návrhu na předběžné opatření rozhodnout až do uplynutí 7 dnů poté, co byl podán. Rozhodne o něm bez slyšení účastníků, přičemž je pro jeho vydání rozhodující stav v době vyhlášení (vydání) soudem prvního stupně. Stejně tak může být postupováno v případě, že je již řízení ve věci samé zahájeno (§ 102 o. s. ř.).

Nutno podotknout, že zákonná úprava explicitně nerozlišuje mezi předběžným opatřením vydávaným v řízení sporném či nesporném (což je možná leckdy ke škodě věci).

Domnívám se, že v naprosté většině případů předběžných opatření týkajících se úpravy styku s dítětem půjde o potřebu zatímně upravit poměry účastníků. Zpravidla nebude důvod vydávat takové předběžné opatření kvůli obavě, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen. Je nutné upozornit na povinnost **prokázat** zatímní potřebu úpravy styku s dítětem, na rozdíl od povinnosti **osvědčit** skutečnosti, které jsou rozhodující pro uložení povinnosti předběžným opatřením. O důvodech potřeby zatímní úpravy poměrů musí návrhvatel soud přesvědčit. Není zde ale dán z povahy věci prostor pro dokazování v procesním smyslu (viz kupříkladu absence jednání). U ostatních skutečností, které jsou rozhodující pro uložení povinnosti předběžným opatřením, postačí, budou-li osvědčeny, tj. aby se jevíly pravděpodobnými. Nárok sám tedy nemusí být prokázán nepochybně (viz náleží Ústavního soudu ze dne 21. 11. 2001, sp. zn. IV. ÚS 189/01). Není tedy vyžadován kvalitativně vyšší stupeň prokázání těchto skutečností, na což by soud měl vždy pamatovat.

JUDr. Pavel Kotrady, předseda Okresního soudu ve Vsetíně

Podle § 76 odst. 1 písm. e) o. s. ř. platí, že předběžným opatřením může být účastníku uloženo, aby něco vykonal, něčeho se zdržel nebo něco snášel. Jde pouze o jeden z případů uváděných zákonem, kdy může být předběžné opatření vydáno. Návěti § 76 odst. 1 o. s. ř. však užitím právního termínu zejména nevyklučuje vydání jakýchkoliv jiných předběžných opatření. Domnívám se, že zatímní úprava styku provedená předběžným opatřením nespadá pod písm. e) uváděné výše, ale jedná se o zcela specifické předběžné opatření, které v zákoně není výslovně příkladem uvedeno.

V praxi se však lze nikoliv zřídka setkat s vydáním předběžného opatření upravujícího zatímně styk rodiče s dítětem, které je stanoveno jako povinnost pečujícího rodiče umožnit či strpět styk nepečujícího rodiče s dítětem. Mám za to, že formulace umožnění styku není nejšťastnější (pečující rodič by neměl umožňovat něco, na co má nepečující rodič výslovné právo), nicméně rozhodně je vhodnější než strpění styku nepečujícího rodiče s dítětem. Formulace předběžného opatření upravujícího styk rodiče s dítětem používající termín strpění styku ve mně evokuje panství nad věcí, které rozhodně není v tomto případě dáno. Volil bych formulaci „oprávnění stýkat se“. Oba rodiče mají k dítěti rovné povinnosti a práva, jak vyplývá z obsahu rodičovské odpovědnosti (pokud v ní nejsou omezení). Stejně tak dítě má právo na styk s oběma rodiči. Tyto kautely jsou zakotveny i v řadě mezinárodních smluv, jimiž je naše republika vázána.

Z čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod vyplývá, že péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.

Podle čl. 4 Úmluvy o styku s dětmi mají dítě a jeho rodiče právo navázat a udržovat vzájemný pravidelný styk. Tento styk lze omezit nebo vyloučit pouze tam, kde to je nezbytné v nejlepším zájmu dítěte. V případě, že není v nejlepším zájmu dítěte udržovat styk s jedním z rodičů bez dohledu, je třeba zvážit možnost osobního styku s dohledem nebo jiné formy styku s tímto rodičem.

Úpravu styku rodiče s dítětem na národní úrovni zakotvuje § 887 až § 891 občanského zákoníku. Styk mezi dítětem a jinými osobami pak § 927 občanského zákoníku.

Podle § 888 občanského zákoníku dítě, které je v péči jen jednoho rodiče, má právo stýkat se s druhým rodičem v rozsahu, který je **v zájmu dítěte**, stejně jako tento rodič má právo stýkat se s dítětem, ledaže soud takový styk omezí nebo zakáže. Soud může také určit podmínky styku. Rodič, který má dítě v péči, je povinen dítě na styk s druhým rodičem řádně připravit, styk dítěte s druhým rodičem řádně umožnit a při výkonu práva osobního styku s dítětem v potřebném rozsahu s druhým rodičem spolupracovat. Ustanovení § 891 občanského zákoníku pak mj. stanoví, že rodič, který má dítě v péči, a druhý rodič, se spolu dohodnou, jak se nepečující rodič bude s dítětem stýkat. Nedohodnou-li se, nebo vyžaduje-li to zájem na výchově dítěte a poměry v rodině, soud styk rodiče s dítětem upraví. Je-li to **nutné v zájmu dítěte**, soud omezí právo rodiče osobně se stýkat s dítětem, anebo tento styk i zakáže.

Přezkum předběžných opatření Ústavním soudem

V článku bude níže uváděna řada rozhodnutí Ústavního soudu. Nastíním proto stručně, jak je to s přezkumem předběžných opatření před Ústavním soudem. Předběžná opatření podle něj zpravidla nedosahují takové intenzity, aby mohla zasáhnout do ústavně

zaručených práv jedné či druhé strany řízení, neboť při rozhodování o nařízení předběžného opatření se nerozhoduje o právech a povinnostech účastníků s konečnou platností, nýbrž jedná se o opatření dočasného charakteru, jímž není prejudikován konečný výsledek sporu. Přezkum rozhodnutí o předběžných opatřeních však Ústavní soud zcela nevyklučuje. Činí tak proto, že mohou za určitých okolností zasáhnout do základních práv a svobod účastníků řízení. V rámci naznačeného přezkumu Ústavní soud zásadně neposuzuje splnění podmínek pro (ne)nařízení předběžného opatření, neboť to se jeho přezkumné pravomoci vymyká, ale zkoumá, zda rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření obстоjí v testu ústavnosti, který je limitován navíc tím, že podstatná část záruk spravedlivého procesu se vztahuje na soudní řízení jako celek.

Nejlepší zájem dítěte

Zájem dítěte musí být podle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány. Jak vyplývá z nálezu Ústavního soudu ze dne 31. 12. 2018, sp. zn. II. ÚS 2344/18, při každém soudním rozhodování dotýkajícím se dítěte je nutné zvažovat nejlepší zájem dítěte jako přední hledisko. Podle Ústavního soudu přitom **princip nejlepšího zájmu dítěte** ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte působí i jako interpretační princip. Jeho prizmatem je tedy třeba nahlížet i relevantní ustanovení zákona. V této souvislosti nutno upozornit, že nejlepším zájmem dítěte je, jak Ústavní soud opakovaně zdůrazňuje, pokud není v konkrétním případě prokázán opak, aby bylo v péči obou rodičů, respektive mělo **pravidelný a široký kontakt s oběma rodiči** (viz nálezu Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14). Zároveň ale podle Ústavního soudu platí, že soudy jsou povinny posuzovat každou věc **individualizovaně** a na základě řádně zjištěného skutkového stavu tak, aby rozhodnutí odpovídalo zejména nejlepšímu zájmu dítěte.

Z nálezu Ústavního soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. II. ÚS 554/04 přímo vyplývá, že není z ústavněprávního pohledu možné nadřazovat modely fungování vztahů mezi oddělenými rodiči a nezletilými dětmi, které mají orgány veřejné moci zažité, nad zájem dítěte. Tyto modely, jakkoliv jsou v mnoha případech přínosné a použitelné, nemohou postihovat situaci každého jednotlivého nezletilého dítěte. Je proto věcí obecných soudů, aby při zohledňování všech konkrétních okolností daného případu a z nich vyplývajícího zájmu dítěte rozhodly o konkrétní podobě nevhodnějšího uspořádání vztahu mezi rodiči a dětmi. Stejně tak se Ústavní soud v nálezu ze dne 31. 3. 2020, sp. zn. III. ÚS 149/20 vyjádřil, že závěry z jiného nálezu nelze paušalizovat a zobecňovat, nýbrž je **nutno respektovat jedinečnost každého individuálního případu** a v nich zkoumaného zájmu a potřeb nezletilého dítěte, o němž je rozhodováno.

Z nálezu Ústavního soudu ze dne 7. 11. 2006, sp. zn. I. ÚS 618/05 vyplývá (na něj je odkazováno v řadě dalších rozhodnutí Ústavního soudu, naposledy se k němu Ústavní soud přihlásil v usnesení ze dne 12. 8. 2020, sp. zn. II. ÚS 2116/20), že předběžné opatření má za cíl zabránit ohrožení poměrů dítěte, pokud úprava nesnese odklad do rozhodnutí ve věci samé. Nikterak však nenahrazuje meritorní rozhodnutí soudu, v němž se soud bude zabývat porovnáním výchovného prostředí na straně obou rodičů a po zhodnocení provedeného dokazování poměry nezletilého dítěte s ohledem na jeho zájem upraví. Ústavní soud ve věcech péče o nezletilé poukazuje na nutnost použití takové interpretace účelu předběžného opatření v souladu s čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod

a čl. 18 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, jejímž **výsledkem rozhodně nemůže být minimální míra ochrany základních práv** jako určitého standardu.

Rozsah styku

Podle Ústavního soudu s ohledem na charakter a význam jím chráněného zájmu, kterým je **umožnit i nepečujícímu rodiči pravidelný a co nejširší kontakt**, není možné předběžné opatření upravující styk nepečujícího rodiče s dítětem omezovat na časově neadekvátní období. Je to totiž právě množství času, ve kterém je možno realizovat i neverbální výchovné působení rodiče, tzv. výchova přítomností či příkladem, která je tou nejúčinnější výchovnou metodou. Je proto třeba trvat na tom, aby styk byl nikoliv minimalistický, ale **aby kontakt byl pravidelný**, při plném zohlednění rodičovských práv rodiče a nejlepšího zájmu dítěte. Platí totiž, že jakákoliv deformace vztahu rodič–dítě v důsledku odcizení, je v pozdější době jen těžko napravitelná. Zvláště pak u dětí menšího věku by mohlo jít o zásadní problém. Pokud pečující rodič zamezuje druhému rodiči ve styku s dítětem po dobu, která představuje u velmi malých dětí mnohdy i polovinu dosavadního života dítěte, může to mít skutečně těžko napravitelné následky. Předběžná opatření určující rozsah styku s dítětem totiž musí zohlednit základní práva všech dotčených osob, neboť mohou být v účinnosti i několik měsíců a mohou tedy podstatně ovlivnit kvalitu vztahu mezi rodičem a dítětem. Nejen po dobu trvání předběžného opatření, ale i do budoucna. Zejména totiž hrozí nebezpečí, že si dítě zvykne na uspořádání vztahů nastavených předběžným opatřením a s ohledem na zájem dítěte bude komplikované jej v budoucnu změnit. Tím by ale namísto soudu v meritu věci fakticky rozhodl čas, což rozhodně nelze akceptovat (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 4. 2017, sp. zn. I. ÚS 1942/16, které se výslovně odkazuje na nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. I. ÚS 618/05).

Neobstojí tedy zatímní úprava styku, jejíž krátký rozsah by byl odůvodněn tím, že ke styku již dochází, nepečující rodič se tedy s dítětem vídá, pročež takto, z hlediska délky, časově omezená doba postačí k tomu, aby nedošlo k narušení vztahu nepečujícího rodiče k dítěti. Cílem zatímní úpravy styku totiž není, jak uvádí Ústavní soud, jakási minimalistická varianta, ale to, aby kontakt byl pravidelný při plném zohlednění rodičovských práv rodiče a nejlepšího zájmu dítěte. Obecně tak bude nutné, zejména u dětí, které již navštěvují školské zařízení, odmítnout zatímní úpravu styku omezující se na jeden den o víkend, případně k tomu ještě jedno odpoledne v týdnu. Pokud ovšem pro takovou zjevně minimalistickou zatímní úpravu styku rodiče s dítětem nesvědčí odůvodněné skutečnosti, které soud v řízení zjistí.

Zároveň ale Ústavní soud důrazně poukazuje na skutečnost, že předběžné opatření v oblasti péče soudu o nezletilé by mělo být skutečně pouhým **krátkodobým provizoriem** a ne z důvodu neúměrné délky řízení ve věci samé „kvazidefinitivním“ rozhodnutím, které nelze doplnit či nahradit novým, které lépe vystihuje ochranu základního práva (soud je povinen při opatrování podkladů pro meritorní rozhodnutí, tedy i například znaleckých posudků, postupovat co nejefektivněji a podniknout důsledné kroky k jejich včasnému zajištění a dodání v určených termínech).

Změna předběžné úpravy styku

Často se stává (má opakovaná zkušenost s odvolacím soudem), že je odmítána změna již jednou vydaného předběžného opatření upravujícího styk rodiče s dítětem s argumentem,

že zatímní úprava je již provedena (s odůvodněním, že zákon nezná možnost změny již jednou vydaného předběžného opatření). Častý je také argument, že bylo-li již o úpravě styku rozhodnuto meritorně ve věci samé, není možné pomalým předběžným opatřením tuto úpravu jakkoliv modifikovat. Tyto obecné a zákonem ničím nepodložené argumenty, zvláště nejsou-li nijak blíže právně rozvedeny, je nutné odmítnout. Jsou totiž v příkrém rozporu s principem nejlepšího zájmu dítěte, a tedy s čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. Podle Ústavního soudu přitom **princip nejlepšího zájmu dítěte** ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte působí i jako interpretační princip, a jeho prizmatem je tedy třeba nahlížet i relevantní ustanovení zákona.

Ostatně takové úvahy opakovaně ve své judikatuře odmítl Ústavní soud. V již zmiňovaném nálezu sp. zn. I. ÚS 618/05 uvádí, že rozhodnutí soudu, kterým byl odmítnut stěžovatelův návrh, požadující úpravu styku s nezletilým dítětem dalším předběžným opatřením pro období letních prázdnin, za situace, kdy nebylo možno očekávat rozhodnutí ve věci samé, nemůže být odůvodněno pouze odkazem na dříve vydané předběžné opatření, které navíc otcův kontakt s dítětem v období letní dovolené vůbec neupravovalo. V nálezu ze dne 8. 7. 2015, sp. zn. I. ÚS 2903/14 také **výslovně zmiňuje možnost změny již nařízeného předběžného opatření**. Šlo sice o věc, kdy bylo předběžným opatřením zatímně dítě odevzdáno do péče zařízení, nicméně Ústavní soud v odůvodnění zmiňuje, že je otázkou, zda obecné soudy při rozhodování o návrhu na zrušení předběžného opatření skutečně náležitě hodnotily všechny relevantní okolnosti a vážně se zabývaly i možností zrušení předběžného opatření, případně jeho nahrazení jinou předběžnou úpravou poměrů nezletilé, která by méně zasahovala do základního práva stěžovatelky i nezletilé na rodinný život.

Také z usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 8. 2022, sp. zn. II. ÚS 2307/21 jednoznačně vyplývá jako ústavněkonformní postup soudu, kdy napadeným rozhodnutím došlo ke změně předchozí úpravy styku předběžným opatřením, a to o letních prázdninách a jarních prázdninách. Konkrétně bylo odvolacím soudem z úpravy styku vyloučeno období jarních prázdnin a období sedmácti dnů v červenci a srpnu s ohledem na to, že tak bude moci být zajištěn dlouhodobý ozdravný pobyt (u moře, na horách), jehož vhodnost pro nezletilou byla doložena lékařskou zprávou. Na zajištění tohoto pobytu pro nezletilou se rodiče nebyli schopni dohodnout jinak, což plyne rovněž z písemné komunikace mezi rodiči v soudním spisu. Ústavní soud přezkoumal tato rozhodnutí prizmatem shora předestřených kritérií, přičemž dospěl k závěru, že obecné soudy při svém rozhodování vzaly do úvahy uvedené ústavní požadavky a konfrontovaly je s konkrétními skutkovými okolnostmi posuzovaného případu. Podle Ústavního soudu bylo řízení před soudy konáno a přijatá opatření byla činěna v nejlepším zájmu dítěte (ve smyslu čl. 3 Úmluvy o právech dítěte). Odvolací soud tedy adekvátně uzavřel, že **byly osvědčeny okolnosti svědčící o potřebě změny nařízené zatímní úpravy poměrů** nezletilé ve prospěch faktického rozšíření styku s matkou o prázdninách – avšak k realizaci ozdravného pobytu nezletilé.

Jak by soudy při aplikaci čl. 3 Úmluvy o právech dítěte měly v praxi postupovat, nabízí již výše zmíněný nálezh Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2344/18. Ten v něm uzavřel, že v kontextu rozhodování o náhradní péči o dítě může nejlepší zájem dítěte aktuálně svěřeného do pěstounské péče na přechodnou dobu v konkrétním případě, s ohledem na jeho výjimečné okolnosti, vyžadovat setrvání dítěte v péči stávajícího pěstouna na přechodnou dobu i nad standardní maximální dobu jednoho roku stanovenou zákonem o sociálně-právní ochraně dětí. Aby nebylo pochyb, ustanovení § 27a odst. 9 zákona

o sociálně-právní ochraně dětí stanoví, že pěstounská péče na přechodnou dobu může trvat nejdéle 1 rok (jediná výjimka platí, pokud jsou do pěstounské péče téhož pěstouna svěřeni sourozenci dítěte, kteří byli do této péče svěřeni později). Ústavní soud však uzavřel, že i zákonem výslovně daná doba 1 roku není dobou, která by nemohla být překročena, pokud budeme mít na zřeteli nejlepší zájem dítěte, odůvodněný konkrétními výjimečnými okolnostmi daného případu. Přednost tak v tomto konkrétním případě, aby byl zohledněn nejlepší zájem dítěte, dostala Úmluva, před výslovným zněním vnitrostátního právního předpisu. Jiný postup byl v tomto případě shledán neústavním.

Jestliže zákon výslovně neupravuje možnost změny již vydaného předběžného opatření, nelze bez dalšího uzavřít, že to není možné, neboť pokud bychom tuto nemožnost připustili, vykládali bychom zákon v rozporu s Úmluvou, která klade zájem dítěte vždy na přední místo. Nejdeme přitom ani tak daleko jako Ústavní soud, který dává přednost čl. 3 Úmluvy před výslovným zněním zákona. Činí tak s ohledem na výjimečné okolnosti věci. Domnívám se, že ty nemusí být dány v případě, kdy bude soud vykládat znění zákona tak, že je možná změna již vydaného předběžného opatření. Takový výklad totiž nejde proti výslovnému jazykovému znění zákona. Podle mého názoru postačí sledovat nejlepší zájem dítěte. Ostatně změny již vydaného předběžného opatření může soud docílit i tím, že formálně původní předběžné opatření zruší a zároveň vydá nové o jiném obsahu. Ale to se posouváme k přepjatému právnímu formalismu, který, aniž budu uvádět čísla náleží, Ústavní soud pokládá v právním státě za nepřijatelný.

Modifikace stávajícího rozsudku předběžným opatřením

Je vhodné zdůraznit, že v přechozím případě se jednalo o věc, v níž již bylo dříve o styku s dítětem rozhodnuto meritorně ve věci samé. Nelze tedy bez širší právní argumentace uzavřít, že je-li již provedena meritorní úprava styku s dítětem, je vydání pomalého předběžného opatření do budoucna vyloučeno a je nutné vždy pro změnu využít opět řízení ve věci samé, v němž bude o takové otázce meritorně rozhodnuto. **Rozhodnutí v řízení ve věci péče soudu o nezletilé jsou rozhodnutími, která mohou být měněna.** Nejde o věc rozsouzenou, jako je tomu v případě klasických civilních rozsudků. Zákon nestanoví, že by nemohlo být vydáno předběžné opatření v případě, že je jeho předmět řešen mezi účastníky dříve vydaným meritorním rozhodnutím.

Z praxe je známo usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. 2. 2010, sp. zn. 14 Co 64/2010, které bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 116/2011, podle něž nelze předběžným opatřením rozhodnout o snížení již jednou rozsudkem stanoveného výživného. Jinak však nemám žádné povědomí o rozhodnutí Ústavního soudu, z něž by vyplývalo, že je-li již provedena meritorní úprava styku s dítětem, je vydání pomalého předběžného opatření do budoucna vyloučeno. Ostatně takový závěr by bez dalšího opět nemohl ústavněprávně obstát, neboť bez dalšího nezkoumá nejlepší zájem dítěte, ale řídí se pouze mechanicky aplikovanou doktrínou bez přihlídnutí k nejlepšímu zájmu konkrétního dítěte (viz již uváděný náleží Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 149/20 nebo náleží Ústavního soudu ze dne 5. 12. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1582/16, který se sice týká posuzované osoby v řízení o svéprávnosti, ale podle mě lze jeho závěry beze zbytku vztáhnout i na řízení, v němž je hledán nejlepší zájem dítěte, neboť obě osoby vyžadují zvýšenou ochranu). Je namístě uvést, že na rozdíl od rozsudku v běžném civilním sporu (například o zaplacení či určení vlastnictví), na něž se vztahuje zásada rei iudicatae, rozsudky v řízení ve věci péče soudu o nezletilé podléhají možné změně. Je-li

již vedeno řízení ve věci samé, které má za cíl případnou změnu původního rozsudku o úpravě styku. Lze si představit řadu situací, kdy bude v nejlepším zájmu nezletilého předběžným opatřením nově upravit styk do doby, než o jeho změně bude rozhodnuto v řízení ve věci samé. Odstěhuje-li se pečující rodič bez souhlasu druhého rodiče s dítětem tak daleko od původního místa bydliště, že tím de facto znemožní stávající úpravu styku, přičemž bude řízení obstruovat (s cílem odcizit dítě nepečujícímu rodiči), potom bude bezesporu namístě vydání předběžného opatření o styku. Půjde-li o dítě menšího věku, pak několikaměsíční (při znaleckém zkoumání i déle než rok trvajícím) omezená realizace styku (mnohdy i výrazně, či dokonce zcela) může nenávratně zasáhnout do vztahu mezi dítětem a nepečujícím rodičem (viz názor Ústavního soudu výše).

Argument odvolacího soudu, že změna původního rozsudku je možná jen rychlým předběžným opatřením, nemohu akceptovat. A to již jen proto, že tato skutečnost ze zákona nevyplývá. Žádné ustanovení nefavorizuje rychlé předběžné opatření ve vztahu ke změně rozsudku před tzv. pomalým předběžným opatřením. Navíc, a to je podstatné, rychlé předběžné opatření je možné vydat jen na návrh OSPOD, přičemž mám za to, že není vhodné, aby návrh na zatímní úpravu styku byl podáván někým jiným než rodičem, který se styku s dítětem dožaduje. Ten totiž nejlépe ví, jaké jsou zejména jeho časové možnosti ve vztahu k úpravě styku se svým dítětem.

Dokončení příště: Obsah skutkových tvrzení, prejudikování rozhodnutí ve věci samé, předběžné opatření jako nástroj řešení neshod rodičů, závěr.

Podstatná změna poměrů při rozhodování o péči o nezletilé dítě

JUDr. Romana Lužná

Při úpravě péče rodičů o nezletilé dítě rozhoduje soud tak, aby forma péče odpovídala zájmu dítěte. Zájemem je, aby výchovné prostředí poskytovalo dítěti pocit jistoty, bezpečí, citové i sociální zázemí a také, aby bylo výchovné prostředí stabilní. Stabilita výchovného prostředí však neznamená, že by nemohlo dojít v průběhu doby ke změně výchovy. Změna rozhodnutí o výchově nezletilého dítěte, případně soudem schválené dohody rodičů o výchově nezletilého dítěte, musí být odůvodněna změnou poměrů. To znamená, že ke změně dochází tehdy, jestliže jiné okolnosti převažují nad požadavkem stálosti výchovného prostředí a dříve provedená úprava výchovy nezletilého dítěte nadále s ohledem na změnu poměrů již do budoucna nezajišťuje nejprůzračnější podmínky pro vývoj dítěte.

V nálezu sp. zn. IV. ÚS 2002/22 ze dne 20. 9. 2022¹⁾ se Ústavní soud právě otázkou změny poměrů, které jsou pro úpravu výchovy o nezletilé dítě podstatné, zabýval. V dané věci byl nezletilý na základě soudem schválené dohody rodičů svěřen nejdříve do péče matky. V roce 2019 byl opět na základě dohody rodičů schválené soudem svěřen do péče otce. K uvedené dohodě rodiče přistoupili z důvodu zhoršení matčina psychického stavu.

JUDr. Romana Lužná, advokátka